

2014 január Hónapló

Lángh Júlia: Fedél nélkül

Igyekszem nem sokat járkálni a városban, azért sem, mert már cudar hideg van, és ehhez még a környékemen gőzerővel fel is dúlták az utcákat, alig lehet átevickélni a salak- és kőhalmok, feltört aszfaltdarabok között a túlsó járdára, épül-szépül szép hazánk, gyarmatosítóink jó kis EU-pénzéből jobban teljesítünk, hadd viruljon a város vadonatújjan a tavaszi választásokra.

Meg aztán a macskám is itthon tart, erről a témáról már magában félkönyvnyi mondanivalóm van, e helyt nem is részletezem, a cicámnak itt most csak annyi a szerepe, hogy miatta sem akarok itthonról elmenni.

De ha mégis elindulok, mert ide akartam kilyukadni, azt látom, hogy a szokott helyeken többnyire jelen vannak, és matracon vagy anélkül, plédekbe burkolózva alszanak a mi megszokott hajléktalanjaink. Ennek egyrészt persze nem örülök, mert meg fognak fagyni, mert én tudom, én jobban tudom, mint ők – vajon jobban-e? –, hogy melegedőben vagy bármilyen, egy brit újságíró által dickensinek leírt szálláshelyen is még mindig jobb lenne nekik, mint itt a fagyban és utcapiszokban. Mégis örülök annak, hogy itt vannak, hogy hagyják őket itt lenni, legalábbis egyelőre nem látni rendőri erőszak nyomát, a frissen betiltott életvitelszerű közterületen tartózkodás láttán a jobb érzésű közegek talán elfordultak, éppen a másik irányban találtak érdekes látnivalót? Talán igen, talán nem.

Csak ne legyenek túl jó feltételezéseim a közeg emberségéről. Ma olvasom egy rendőrségi jelentésben, hogy előállították és őrizetbe vettek egy férfit, aki Nagykörű külterületén, „a Tisza gát partján lehullott faágakat gyűjtött össze és tulajdonított el. (...) A helyszín közelében járőröző Készenléti Rendőrség munkatársai tetten érték a jogsértő férfit cselekménye közben.”

Látjuk, ugye, a jelenetet. A decemberi hidegben, egy reggeli órán, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendőr-főkapitányság jelentése szerint pontosan 9 óra 55 perckor, egy 35 éves férfi lehullott, száraz gallyakat gyűjt a Tisza gát partján, amelyről feltételezem, hogy önkormányzati tulajdonban lehet. Hacsak nem egy helyi potentát uradalmához tartozik. Ez a férfi, hazánk ismeretében esélyes, hogy roma csávó, bár ez se biztos, lényeg, hogy szegény, mint a templom egere, most gémberegett kézzel vagy rongyos kesztyűben sovány tüzelőt gyűjt, ott, ahol talál, lehullott gallyakat a földről, hogy a családja ne fagyjon meg a fűtetlen házban.

És ezt a férfit, aki gondoskodni próbált a családjáról, mint minden tisztességes ember, előállították, és őrizetbe vették, mert a rendőrség értelmezésében lopáson érték tetten. Miközben ő gyűjtögető életmódot folytatott, mert csak ez jutott neki, mert ilyen borzalmas társadalomban élünk. Nemcsak nyomorognak és fáznak embertársaink, hanem még bűnözőnek is nyilvánítjuk őket. Vagy minimum szabálysértőnek.

Ezzel vissza is tértünk az utcán alvókhoz.

Amikor ezt írom, még csak néhány napja lépett életbe az új fővárosi rendelkezés, amely a hajléktalanságot szabálysértéssé nyilvánítja. A napisajtó kellőképpen részletezte, mely helyszíneken tilos tartózkodniuk a hajléktalanoknak, a hosszú felsorolást tömörítem: mindenütt tilos, ahol általában meghúzódni szoktak. Kész, passz, nincs helyük többé ebben a városban, ne is keressük őket.

Idemácsolok egy elképesztő mondatot a hivatalos rendőrségi utasítások közül: „Az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése miatt az általános szabálysértési hatóság által speciális illetékesség ok alapján folytatott szabálysértési eljárással összefüggő rendőri feladatok ellátásáról”.

Nagyon nehéz megérteni, de az hámozható ki a parancs részleteiből, hogy ha a hajléktalan nem engedelmeskedik a felszólításnak, és nem húz el nyomban és nyomtalanul a tilos helyről, akkor a közeg köteles lesz bekísérni az illetékes kormányhivatalba. Ott is valakinek őriznie kell a renitens alakot, míg működik a hivatal, a szabálysértési eljárás 8 vagy akár 12 óráján át egy plusz rendőrt kell erre biztosítani. A parancs tökéletesen megvalósíthatatlan, olvasom a Népszava elemzésében, így is kevés a járőr, lehetetlenség minden hajléktalan mellé rendőrt kirendelni.

Összehasonlító adatokat nem láttam a fővárosi rendőrök és a hajléktalanok létszáma között. Különben is csak becslések vannak, a budapesti fedél nélküliek számát 8-10 ezerre taksálják, a rendőrség létszámáról meg a HVG-ben jelent meg pár hónapja igen szórakoztató cikk: a megkérdezett rendőrségi, illetve belügyes vezetők mind más és más számot mondtak, 30 és 45 ezer között lazán.

Akárhogy is van, egy hajléktalanra három zsarú is juthat. Elképzelem, hogy a lassító sztrájkok mintájára túlbuzgó járőrök kísérik be egymás után a hajléktalanokat a kormányhivatalba, a törvénynek engedelmeskedve mennek tömegesen, mint az áradat, nyomulnak be a rongyos forgalomtól megbénított hivatalba. És a magas méltóság reszketni méltóztatik.

Ez csak ábrándkép, az viszont valóság, hogy a fővárosi rendelet amúgy is embertelen szigorára a kerületeknek joguk van még néhány lapáttal rádobni, amit több kerület meg is tett, bőségesen tovább növelve a tiltott helyek számát. Van olyan kerület, ahol nemcsak minden közparkot, de minden padot is tiltottnak nyilvánítottak. Padot!

White people only.

Ám néhány kerületben nem tettek semmilyen kiegészítést, és az ember a mai világban már ezt is jó pontnak tekinti.

Elkezdtem nézegetni kicsit, mi újság a párizsi hajléktalanokkal. A franciák már bő tíz éve bevezették a New Yorkból importált, úgynevezett „helyzeti megelőzést”: hogyan lehet a békés polgárokat megkímélni attól a kínos látványtól, hogy a padokon, kőpárkányon és más, fekvésre alkalmas helyeken hajléktalanok horkoljanak. Megtiltani ugye nyíltan nem illik (*White people only*), de van más megoldás.

„A fakír pihenője” című, 2003-ban készült dokumentumfilm részletei láthatók a hálón (*Le repos du fakir*, vimeo). Kirakatok széles pereme előtt, hivatalok vagy lakóházak bejáratánál, mindenütt, ahol egy fekvő emberi test méretének megfelelő, sima felület található, szögekkel, fémdorongokkal, terméskövekkel, kaktuszokkal rakták ki a helyet, nehogy már valaki odatelepedjen. Hihetetlen az ember találékonyasága, ha neki nem tetsző társát ki akarja rekeszteni. Metróban, buszmegállóban és utcai padokon mindenütt karfák, egyfenéknji

ülőhelyekre osztva a padot, hogy ne lehessen rajta elnyúlva feküdni. (Ilyet már Pesten is láttam.) Mindegyik újabb akadályozott helyszínnél egy vékony fiatalember próbál elhelyezkedni, valahogyan mégis fekvőhelyet találni, kitekeredett testtel, a szögek, dorongok, éles kövek között. „Ma már a köztér nem közös tér: a hatalom erőszakosságát testesíti meg” – vonja le a tanulságot a film ismertetője.

Egy időben, jó pár éve már, gyakran láttam a párizsi utcán, szélvédett sarkokban, kiszélesedő járdán, hajléktalanok sátrait. A Médecins du Monde (A világ orvosai nemzetközi civil szervezet) osztotta szét őket városszerte, és önkéntesei rendszeresen látogatták is a többségben egyedül, néha kettesével lakó hajléktalanokat. Láttam olyat, aki szerette díszítgetni a sátrát, csinosan kidekorálta a peremét kukákban talált színes selyempapírokkal, szalagokkal, jó időben tárva hagyta a sátorajtót, hogy látszódjon a lakályosan rendben tartott belső, ő meg – ötvenesnek látszó, kócos szakállú, nevető szemű férfi – sámlin ült a sátra előtt, és barátkozott a közelben lakókkal. A sátorozás nem látszott rossz megoldásnak azok számára, akik nem akartak vagy valamiért nem tudtak éjszakai szállóra menni.

Már jó ideje, ha Párizsban járok, nem látom a sátrakat, most megnéztem a keresőben, mikor és miért tűntek el.

Riport a Nouvel Observateurben 2007 augusztusából „Párizs nem akarja többé a sátrakat” címmel. Goromba rendőri akció: a közegek, egy új rendeletre hivatkozva, lebontják és elviszik a Marie nevű híd alatt és környékén lakók sátrait és minden, ott tárolt cuccát. De sem a rendőrség, sem az önkormányzat nem ajánl a hatóságilag kifosztottaknak más lakhatást. A hajléktalanok tehát maradnak a híd alatt, de a sátruk védelme nélkül. A Médecins du Monde önkénteseinek mindössze annyit sikerült elérniük, hogy visszakapták a rendőrségtől a sátraikat, de már nem adhatják újra oda a rászorulóknak, mert a rendőrök ismét elvonnák.

Két évig tartott csak a sikeres sátorakció, míg be nem tiltották. A rendes polgárok egy részének, no meg számos önkormányzati felelősnek a szemét zavarta, hogy a rengeteg sátorral a párizsi utcákon ilyen feltűnővé vált a társadalmon kívüliek látványa; intézkedni kellett tehát. De nem hallottam róla, hogy a helyzet megoldására tömegével osztogatnák a szociális bérlakásokat. Inkább ezt a szögekkel, pöckökkel elhárítást választották. Nem az a baj, hogy van, hanem az, hogy látnunk kell. Tehát elimináljuk. Nahát. Éppen, mint a magyarok.

A francia statisztikai hivatal nemrég kiadott jelentése szerint a tipikus hajléktalan: férfi, nőtlen, harmincas éveiben járó francia állampolgár. De feltűnően sok közöttük a Franciaországban élő külföldi, legális vagy illegális bevándorló: ők, míg az összlakosságnak 6 százalékát teszik ki, a hajléktalanoknak 40 százalékát. Viszont a nők, akik a 65 millió franciának több mint a felét alkotják, erősen alulreprezentáltak: öt fedél nélküliből kettő nőnemű. Most örüljünk, hogy csak annyi?

A Le Monde nemrégiben riportot közölt egy 400 főt befogadó éjszakai szállásról Párizs határában. Minden este egy megadott találkozóhelyről, a közlekedési vállalat által rendelkezésre bocsátott különbuszokkal érkeznek a hajléktalanok, köztük sok illegális bevándorló. Itt válogatás nélkül mindenkit befogadnak, nem úgy, mint másutt; egy feltétel, hogy nagykorú legyen.

Óriási termekben emeletes ágyak, komor, de tiszta hely, lezárható rekeszek az alvók cuccainak. Az érkező csoportok vacsorát kapnak az Üdvhadseregtől, alszanak, reggel mennek a dolgukra, vagyis vissza az utcára. Egy szociális gondozó mesél egy sikerélményt: egyik rendszeresen visszatérő hajléktalanjuknak megoldódott az élete, munkát és lakást talált. Mindenki boldog volt, és ünnepelte. Aztán egy idő múlva mégis újra fölbukkant náluk a szállón.

„Az utca hívása”, magyarázta a szakember. Előfordul időnként, hogy miután sikerült kilépniük a hajléktalanságból, mégis maguktól visszatérnek az utcára. Miért? „Mert ehhez az életmódhoz szoktak hozzá. Ez egyfajta közösségi élet.”

Kapcsolódó írások:

1. **Lángh Júlia: Cigány lakodalom** Hajni gyönyörű volt a talpig fehér csipkében, igaz, szép szokott...
2. **Lángh Júlia: „Házasságot mindenkinek!”** Miután a biokémiai és orvostudományok a hatvanas-hetvenes években olyan fejlődésnek...
3. **Lángh Júlia: Rokkantak** Váratlanul fölbukkant Monique; valamilyen nemzetközi találkozóra készült Krakkóba, és nem...
4. **Lángh Júlia: Fasirató** Tájkép csata közben. A kettes villamost pótló rozoga buszról elkeseredetten...
5. **Lángh Júlia: Lomizás** Az történt, hogy valaki észrevette – én az ATV portálján...

Cimkék: **Lángh Júlia**